

In omnem terram exiit sonus eorum : et in fines orbis [†] terræ : verba eorum.

† In [†] sole posuit tabernaculum suum : et ipse, tanquam sponsus, procedens de thalamo suo.

Exsultavit, ut gigas, ad currendam viam [†] : a summo caelo egressio ejus.

Et occursum ejus, usque ad summum ejus : nec est qui se abscondat a calore ejus.

Lex Domini immaculata, convertens animas : testimonium Domini fidele : sapientiam præstans parvulis.

Justitie Domini rectæ, lætificantes corda : præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Timor Domini sanctus, permanens in sæculum [†] sæculi : judicia Domini vera, justificata in semetipsis.

Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum : et dulciora super mel et favum.

Et [†] enim : servus tuus custodit ea : in custodiendis illis retributio multa.

Delicta quis intelligit ? Ab occultis [†] meis : munda me : et ab alienis parce seruo tuo.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero : et emundabor a delicto maximo.

† Et [†] erunt, ut complacent eloquia oris mei : et meditatio cordis mei in conspectu tuo [†] semper : Domine, adiutor meus, et redemptor meus.

PSALMUS XIX.

[†] IN FINEM, PSALMUS DAVID.

Exaudiat te Dominus, in die tribulationis : protegat te nomen Dei Jacob.

1. Videsis quæ superius, nec semel diximus, quod est in Hebræo לַבַּיִת, non orbem, sed terræ orbem significare. Qui subsequitur obelus in Palatino ms. et apud Carum desideratur.

2. Adlitum repererat hic sub veru pronomen suam, Hieron. ms. Carutensis habet adhuc idem veru seu obelum cum spatio vacuo in hunc modum : ad currendam viam [†] : a summo, etc. Hoc verbum expansit forte s. doctor psalterium emendans, quia Hebræi ac Græci codices legunt sine pronomine suam. Maier.

— Hieronymi ipsius aëvo exemplaria sultjungebant pronomen suam : quæ de road Sinnam et Fretlam : Et dicitis, inquit, quod in Græco suam non habeat : sed hoc nos sub veru additum reperimus, et in Hebræo non esse manifestum est. Servat et Palatinus ms. litteram hoc loco inducti obeli ac pronominis : quidam autem Carutensis penes Maritanæum obelum illum, et spatium reponendo pronominæ vacuam. Denum e regione subsequentis versiculi idem Palatinus diapsalma annotat.

In omnem terram exiit [Ms. exiit] sonus eorum : et in fines orbis terræ verba eorum.

In sole posuit tabernaculum suum : et ipse, tanquam sponsus, procedens de thalamo suo.

Exsultavit [†], ut gigas, ad currendam viam, a summo caelo egressio ejus : et occursum ejus, usque ad summum ejus, nec est qui se abscondat a calore ejus.

Lex Domini irreprehensibilis [Ms. immaculata], convertens animas : testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

Justitie Domini rectæ, lætificantes [†] corda : Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos, Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi : judicia Dei [Ms. Domini] vera, justificata in semetipsis.

Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum : et dulciora super mel et favum.

Nam et servus tuus custodit ea : in custodiendo illa retributio multa.

Delicta quis intelligit ? Ab occultis meis munda me, Domine : et ab alienis parce seruo tuo.

Si mei non fuerint [†] dominati, tunc immaculatus ero, et emundabor a delicto maximo.

Et erunt, ut complacent eloquia oris mei : et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine, adiutor meus, et redemptor meus.

PSALMUS DAVID [Ms. IN FINEM PSALMUS IPSI DAVID].

Exaudiat te Dominus, in die tribulationis : protegat te nomen Dei Jacob.

3. Palatinus ms. obelum hunc omittit : Carus vocem quoque enim transverberat. Ad oram libri in eodem ms. diapsalma cursum adscribitur.

4. Minus iterum bene Palatinus ms. et Carus hunc obelum pretermittunt.

5. Verba in finem, idem ms. tacet.

6. Idem, sicut gigas ad currendam viam, a summo caeli, etc. usque ad summum caeli, e non est, etc. ex Augustino.

7. Minori numero Augustinus, et qui eum exscribit codex Veronensis, cor legit, et mox castus permanens, pro sanctus permanet, et justificata in adipsum, pro in semetipsis. Quod vero deinde legitur in eodem codice, lapide pretiosum mundum, pro multum, editoris potius quam ms. error in legendo est. Donique etenim et seruus tuus custodiet ea, etc.

8. Rectissime emendatum Augustino dominata, id est, delicta, quemadmodum et Veronensis ms. recitat : tum mundabor a delicto maximo, ex eodem.

Mittat tibi auxilium de sancto : et de Sion tueatur te.

Memor sit omnis sacrificii tui : et holocaustum tuum pingue fiat. DIAPSALMA.

Tribuat tibi secundum cor tuum : et omne consilium tuum confirmet.

Lætabimur in salutari tuo : et in nomine Dei nostri magnificabimur.

Impleat Dominus omnes petitiones tuas : nunc cognovi, quoniam saluum fecit Dominus Christum suum.

Exaudiet illum de caelo sancto suo : in potentatibus salus dextera ejus.

Hi in curribus, et hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.

Ipsi obligati sunt et ceciderunt : nos autem resurreximus, et erecti sumus.

Domine, saluum fac regem [†] et ex : audi nos in die qua invocaverimus [†] te.

PSALMUS XX.

[†] IN FINEM, PSALMUS DAVID.

Domine, in virtute tua lætabitur rex : et super salutare tuum exsultabit vehementer.

Desiderium cordis ejus tribuisti ei : et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum. DIAPSALMA.

Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

Vitam petiit a te [†], et et : tribuisti ei longitudinem dierum, in sæculum et in sæculum [†] sæculi.

Magna est gloria ejus in salutari tuo : gloriam et [†] magnum : decorem impones super eum.

Quoniam dabis eum in benedictionem, in sæculum [†] sæculi : lætificabis eum in gaudio cum cultu tuo.

1. Verba in finem in Palatino ms. non sunt. Mox exsultavit, pro exsultabit, sequor manus repositi. Denique diapsalma pretermittitur.

2. Hic deorat quem ad Palatin. cod. fidem obelum prefiximus et vocula, quo in Hebr. quoque textu tacet. Paulo etiam post ad verbum impones, præpositionem in de more idem ms. veru jugulat.

3. Rectius iterum Veronensis ms. et Augustinus nomina Domini hic omittunt.

4. Denno ex Augustino Veronensis ms. consilium tuum compleat. Exsultabimus in salutari, etc.

Mittat tibi auxilium de sancto : et de Sion tueatur te.

Memor sit [†] Dominus omnis sacrificii tui : et holocaustum tuum pingue fiat [Ms. faciat]. DIAPSALMA.

Tribuat tibi Dominus secundum cor tuum : et omne consilium tuum [†] confirmet.

Lætabimur in salutari tuo : et in nomine Domini Dei nostri magnificabimur.

Impleat Dominus omnes petitiones tuas, nunc cognovi, quoniam saluum faciet [Ms. facit] Dominus Christum suum : et exaudiet illum de caelo sancto suo, in potentatibus salus dextera ejus.

Hi in curribus, et hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei nostri magnificabimur.

Ipsi obligati sunt, et ceciderunt : nos autem resurreximus, et erecti sumus.

Domine, saluum fac regem : et exaudi nos in die qua [Ms. in qua] invocaverimus te.

IN FINEM, PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID].

Domine, in virtute tua lætabitur rex : et super salutare tuum exsultabit vehementer.

Desiderium anime ejus [†] tribuisti ei : et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum. DIAPSALMA.

Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis : posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

Vitam [†] petiit a te : tribuisti ei longitudinem dierum, in sæculum sæculi.

Magna est gloria ejus in salutari tuo : gloriam et magnum decorem impones super eum.

Quoniam dabis eum in benedictionem, in sæculum sæculi : lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

5. Veronensis ms. dediti ei, et voluntatem labiorum ejus non privasti ei, ex Augustini psalterio, ut sunt cetera quæ sequuntur omnia.

6. Idem libri petiit et dediti ei longitudinem dierum in æternum, et in sæculum sæculi : tum in salute tua pro salutari, etc.

7. Rursus ex Augustino idem ms. dabis ei benedictionem, et cum gaudio pro in, etc. denique sperat in Dominum.

Quoniam rex sperat in Domino : et in misericordia Altissimi non commovebitur.

Inveniat manus tua omnibus inimicis tuis : dextera tua inveniat ⁊ omnes, qui ⁊ te oderunt.

Pones eos, ut clibanum ignis, in tempore vultus tui : Dominus in ira sua conturbabit eos, et decorabit eos ignis.

Fructum eorum de terra perdes : et semen eorum a filiis hominum.

Quoniam declinaverunt in te mala : cogitaverunt consilia, quae non poterunt ⁊ stabilire.

Quoniam pones eos dorsum : in reliquiis tuis preparabis cultum eorum.

Exaltare, Domine, in virtute tua : cantabimus et psallemus virtutes tuas.

PSALMUS XXI.

IN FINEM, PRO ASSUMPTIONE MATUTINA, PSALMUS DAVID.

Deus, Deus meus, ⁊ respice in me, quare me dereliquisti? Longe a salute mea verba delictorum meorum.

Deus meus, clamabo per diem, et non exaudies : et nocte, et non ad insipientiam mihi.

Tu autem in sancto habitas, laus Israel, in te speraverunt patres nostri : speraverunt, et liberasti eos.

Ad te clamaverunt, et salvi facti sunt : in te speraverunt, et sunt confusi.

Ego autem sum vermis, et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis.

Omnes videntes me, deriserunt me : locuti sunt labiis, ⁊ et ⁊ moverunt caput.

Speravit in Domino, cripiat eum : saluum faciat eum, quoniam vult eum.

Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre : spes mea ab uberibus matris meae, in te projectus sum ex utero.

De ventre matris meae, Deus meus es tu : ne⁹ discesseris ⁊ a me.

1. Carus et Palatin. ms. finalia puncta quae relativo praeposunt.

2. Pro hoc asterisco ✠, scriptorum errore positus est obelus ⁊ in ms. Sorbonico, qui haec signum repraesentat cum duobus punctis consequentibus. Maur.

Quoniam rex speravit in Domino : et in misericordia Altissimi non commovebitur.

Inveniat [Ms. inveniatur] manus tua omnibus inimicis tuis : et dextera tua inveniat omnes qui te oderunt.

Pones eos, ut [Ms. in] clibanum ignis in tempore vultus tui : Dominus in ira sua conturbabit [Ms. conturbavit] eos, et decorabit [Ms. devoravit] eos ignis.

Fructum eorum de terra perdes : et semen eorum a filiis hominum.

Quoniam declinaverunt in te mala : cogitaverunt consilium, quod non poterunt stabilire.

Quoniam pones eos dorsum : in reliquiis tuis preparare vultum illorum.

Exaltare, Domine, in virtute tua : cantabimus et psallemus virtutes tuas.

IN FINEM PRO ASSUMPTIONE [Ms. susceptione] MATUTINA, PSALMUS DAVID [Ms. IESI DAVID].

Deus, Deus meus, respice in [Ms. tacet in] me, quare me dereliquisti? Longe a salute mea, verba delictorum meorum.

Deus meus, clamabo ⁊ per diem, nec exaudies : in nocte, et non ad insipientiam mihi.

Tu autem in sancto habitas, laus Israel, in te speraverunt patres nostri : speraverunt, et liberasti [Ms. eruisi] eos.

Ad te clamaverunt, et salvi facti sunt : in te speraverunt, et non sunt confusi.

Ego autem sum vermis, et non homo : opprobrium hominum, et abjectio plebis.

Omnes qui ⁊ videbant me, aspernabantur me : locuti sunt labiis, et moverunt caput.

Speravit in Domino, eripiat [Ms. eruat] eum : saluum faciat eum, quoniam vult [Ms. voluit] eum.

Quoniam tu es, qui abstraxisti [Ms. extraxisti] me de ventre, spes mea ab uberibus matris meae, in te factus sum ex utero : de ventre matris meae, Deus meus es tu.

3. Tacet idem ms. pronomem eum, tum preparabis legit pro preparare.

4. Addit ex Augustino Veronensis ms. voculas ad te : mox et nocte pro in nocte legit.

5. Idem cum August. ms. qui conspiciant me, subsannant me, et locuti sunt in labiis.

Quoniam tribulatio proxima est : quoniam non est, qui adjuvet.

Circumdederunt me vituli multi : tauri pingues obsederunt me.

Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens et rugiens.

Sicut aqua, effusus sum : et dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tanquam cera liquecens, in medio ventris mei.

Avit tanquam testa, virtus mea, et lingua mea adhesit faucibus meis : et in pulverem mortis deducisti me.

Quoniam circumdederunt me canes ⁊ multi, ⁊ concilium malignantium obsedit me.

Foderunt manus meas, et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi vero consideraverunt, et inspexerunt me : deriserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem.

Tu autem, Domine, ne elongaveris auxilium tuum a me : ad defensionem meam aspice.

Erue a frama animam meam : et de manu canis unicam meam.

Salva me ex ore leonis : et a cornibus unicornium humilitatem meam.

Narrabo nomen tuum fratribus meis : in medio Ecclesiae laudabo te.

Qui timetis Dominum laudate eum : universum semen Jacob, glorificate eum.

1. Regione annotat Palatinus ms. *diapsalma*.
2. Rectius forme utramque abest a Palatino ms. nomen *Deus*, et veru, quo confoditur, quemadmodum et in Graeco ipso est textu.
3. Hic e regione Palatinus ms. *diapsalma* apponit.
4. In eodem ms. *circumdedit*, nunc eum August.
5. Addit idem ms. *me*: tum *vestimenta sua* pro *mea* legit, quod aperte mendosum est : et nescio tamen qua *rescriptis* editor, ut ne illud suspiceris esse aut antiquari aut typographi mendum, ita monet retinendum, *lege sua non mea*.
6. Pene August. et Veronensis ms. *feceris*. Pro *auxilium tuum*, quod sequitur, notat Hieronymus epist. ad Sunnam et Fretolam, invenisse eos : *Auxilium meum quod*, inquit, et *cerum est*, et ita

Ne discesseris [Ms. discedas] a me, quoniam tribulatio proxima est : [Ms. quoniam] non est, qui adjuvet.

Circumdederunt me vituli multi : tauri pingues obsederunt me.

Aperuerunt in me os suum, sicut leo rapiens et rugiens : sicut aqua, effusa sunt [Ms. effusus sum], et dispersa sunt omnia ossa mea.

Et [Ms. tacet et] factum est cor meum tanquam cera liquecens [Ms. liquecens], in medio ventris mei.

Exaruit, velut testa, virtus mea, et lingua mea adhesit faucibus meis : et in pulverem mortis deduxisti me.

Quoniam circumdederunt me canes multi : concilium malignantium ⁊ obsedit me.

Foderunt manus meas et [Ms. tacet et] pedes meos : et dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi vero, consideraverunt ⁊ : et conspexerunt me : deriserunt sibi vestimenta mea : et super vestem meam [Ms. vestimentum meum] miserunt sortem.

Tu autem, Domine, ne longe ⁊ facias auxilium tuum a me : ad [Ms. in] defensionem meam aspice.

Erue a frama animam meam : et de manu canis unicam meam.

Libera me [Ms. saluum me fac] de ore leonis : et a cornibus unicornuorum humilitatem meam.

Narrabo nomen tuum fratribus meis : in medio Ecclesiae laudabo [Ms. cantabo] te.

Qui timetis Dominum, laudate eum : universum semen Jacob, magnificate eum.

corrigendum. Revera sic ferunt originales libri omnes. Audi nunc quid Veronensis huius psalterii editor doceat, porquam enim raro aliquid ultra variantes lectiones audeat : Pro a me, inquit, S. Hieronymus, in epist. 135, vult legi mecum. Falsa equidem ac perversa. Hieronymus neque voculas a me respexit, sed pronomem tuum ; neque pro eo mecum corrigendum dixit, sed meum.

7. In Graeco legabant Sannia ac Fretela glorificate. Super quare isthac monuit S. Hieronymus : Sciendum, inquit, quod ubicunque in Graeco scriptum est glorificate, Latino interpres magnificate translulerit, secundum illud quod in Ecodio dicitur : Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est ; pro quo in Graeco scribitur glorificatus est : sed in Latino sermone si transferatur, fit indecora translatio. Et nos emendantes olim psalterium, ubicunque sensus idem est, veterum

Timet eum omne semen Israel : quoniam non sprevit, neque desepit deprecationem pauperis.

Nec avertit faciem suam a me; et cum¹ clamarem ad eum, exaudivit → me. *

Apuđ te laus mea in ecclesia magna : vota mea reddam in conspectu timentium eum.

Edent pauperes, et saturabuntur, → et ; laudabunt Dominum, qui requirunt eum : vivunt corda eorum in saeculum → saeculi.*

Remiscentur, et convertentur ad Dominum universi fines terra.

Et adorabunt in conspectu ejus universae familiae gentium.

Quoniam Domini est regnum, et → ipse dominabitur gentium.

Manducaverunt, et adoraverunt omnes pingues terrae : in conspectu ejus cadent omnes, qui descendunt in terram.

Et anima mea illi vivet : → et semen : meum serviet ipsi.

Annuntiabitur Domino generatio ventura : et annuntiabitur iustitiam ejus, populo qui nascetur, quem fecit → Dominus. *

PSALMUS XXII.

PSALMUS DAVID.

Dominus regit² me, → et ; nihil mihi deerit : in loco pascuae, → ibi : me collocavit.

Super aquam refectionis educavit me : animam meam convertit.

Deduxit me super semitas justitiae, propter nomen suum.

Nam et si ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala : quoniam tu mecum es.

interpretum consuetudinem mutare noluimus, ne nimia novitate lectoris animum tereremus. De psalterio Romano, id est, Romae emendato, haud dubium intelligendus est iste locus : in eo enim supersit verbum *magnificate* Latini interpretis, quod Hieronymus mutare noluerat. In posteriori tamen emendatione psalterii Bethlehem edita, *glorificate* interpretatus est : nec propterea translatio dicenda est indecora, cum non praecedat ibi adverbium *glorioso*, sicut in versiculo Exodi supra recitato, ubi nimis indecore legatur : *Glorioso enim glorificatus est. Marr.*

1. Idem ms. cum clamavero.

2. Palatinus ms. obelum hunc praetermittit, et

Timet eum omne semen Israel, quoniam non sprevit, neque desepit proces pauperum [Ms. proces pauperis] : neque avertit faciem suam a me, et dum [Ms. cum] clamarem ad eum, exaudivit me.

Apuđ te² laus mihi in Ecclesia magna : vota mea Domino reddam coram timentibus eum.

Edent pauperes, et saturabuntur : et laudabunt Dominum, qui requirunt eum.

* Vivet cor eorum in saeculum saeculi : remiscentur, et convertentur ad Dominum universi fines terra.

Et adorabunt in conspectu ejus omnes [Ms. universae] patriae gentium, quoniam Domini est regnum, et ipse dominabitur gentium.

Manducaverunt, et adoraverunt omnes divites terrae : in conspectu ejus procident universi [Ms. omnes], qui descendunt in terram.

Et anima mea ipsi vivet [Ms. vivit] : et semen meum serviet illi.

Annuntiabitur Domino generatio ventura, et annuntiabitur² celi iustitiam ejus populo, qui nascetur, quem fecit Dominus.

PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID].

Dominus² regit me, et nihil mihi deerit : in loco pascuae, ibi me collocavit.

Super aquam refectionis educavit me : animam meam convertit.

Deduxit me super semitam justitiae, propter nomen suum.

Nam etsi ambulem in medio umbrae mortis : non timebo mala, quoniam tu mecum es.

qui subsequitur, non ibi, sed me vocula praeposit : Carus utrumque respicit ; neuter vero satis bene.

3. Praefert Veronensis ms. *laus mea in ecclesia magna, confitebor tibi : vota mea, etc.* quemadmodum ex Augustino descripsit, ac solum o Graecis habet Aldinum exemplar.

4. Idem ms. *Vivunt corda eorum* ; tum *commemorabuntur et convertentur*, continenter ex Augustino.

5. Tacet cum plerisque aliis, praesertim vero Augustiniano psalterio, Veronensis cod. vocem *celi*.

6. In Veronensi ms. *Dominus pascit me* ; tum, in locum *pascuae ibi me constituit* : et paulo post, *per semitas justitiae, etc.* quarum lectionum meliorem partem accepit ab Augustino.

Virga tua, et baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum : → et ; calix meus inebrians, → quam ; praeclearus¹ → est.*

Et misericordia → tua subsequatur me, omnibus diebus vitae meae.

Et → et ; inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

PSALMUS XXIII.

PSALMUS DAVID, IN PRIMA SABBATI.

Domini est terra et plenitudo ejus, orbis² → terrarum ; et → universi ; qui habitant in eo.

→ Quia ; ipse super maria fundavit eum : et super flumina preparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini ? Aut quis stabit in loco sancto ejus ?

Innocens manibus, et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam : nec juravit in dolo → proximo suo. *

→ Hic ; accipiet benedictionem a Domino : et misericordiam a Deo salutari suo.

Hae est generatio querentium eum : querentium faciem Dei Jacob. DIAPSALMA.

Attollite portas, principes, vestras, et elevamini, portae aeternales, et introibit rex gloriae.

Quis est iste rex gloriae ? Dominus fortis et potens, Dominus potens¹ → in praelio.

1. Carus hunc obelum et postremum quoque hujus psalmi Palatinus ms. praetermittit.

2. Vido quae superius, nec uno in loco, diximus de Hebraeo *תָּרַב*, quod orbem terrarum proprie sonat, Palatinus ms. altero ab hoc versu *diapsalma* annotat.

3. Suffocimus hunc obelum, qui deerat, codicis Palatini ope ; nam et in Hebraeo absque in praepositione est, *נְבוֹר לַחַיִּים* fortis praelio.

4. Veronense et, quod idem est, Augustinianum psalterium, *calix tuus pro poculum meum* praefert. Ac notum sane est illud ipsiusmet Hieronymi epist. ad Sunniam et Protelem, quod ait *tuum pro meum in xevi errore obtinuisse*. Hoc sancti patris testimonium longo notissimum Veronensis psalterii editor non ex ea epist. sed ex praefatione in libros

Virga tua, et baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me.

Impinguasti in [Ms. tacet in] oleo caput meum, et¹ poculum meum inebrians, quam praeclearum est!

Et misericordis tua subsequatur me, omnibus diebus vitae meae.

Ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID], PRIMA SABBATI.

Domini est terra et plenitudo ejus, orbem terrarum et universi qui habitant in ea.

Ipsae super maria fundavit eum : et super flumina preparavit illam.

Quis ascendet in montem Domini ? Aut quis stabit in loco sancto ejus ?

Innocens manibus, et mundo² corde : qui non accepit in vano animam suam : nec juravit in dolo proximo suo.

Hic [Ms. iste] accipiet benedictionem a Domino : et misericordiam a Deo salutari [Ms. salvatori] suo.

Hae est generatio querentium Dominum : requirunt [Ms. querentium] faciem Dei Jacob. DIAPSALMA.

Tollite portas, principes, vestras [Ms. vestri], et elevamini, portae aeternales ; et introibit rex gloriae.

Quis est iste rex gloriae ? Dominus fortis et potens : Dominus potens in praelio [Ms. bello].

Paralipomenon ad Chromatium repetit, in qua nec fuit unquam, nec ejus psalmi mentio est ulla, perinde ac si nunquam existisset. Novo autem errore Hieronymianam ille sententiam cumulat, cum ait esse *xxviii*, sive Vulgatam editionem, eandem ac Lucianeam, quod plane falsum esse nisi sexcentis aliis argumentis vulgo constaret, ab ea ipsa perperam laudata s. patris praefatione doceri poterat. Sed piget haec persequi, quae scias tunc domum notari a nobis ut caveas, cum Hieronymiano nomini decori sunt : cetera libentius dissimulari. Paulo post idem me. *consequatur me per omnes dies vitae meae. Et ut inhabitens, etc.*

5. Idem ms. ex Augustino, *mundus* ; tum, et non juravit in dolore, quod postremum verbum manifestum est Veronensis librarii mendum pro dolo.

Attollite portas, principes, vestras, et elevamini, portae aeternales: et introibit rex gloriae.

Quis est iste rex gloriae? Dominus virtutum ipse est rex gloriae. ✠ DIAPSALMA.

PSALMUS XXIV.

PSALMUS DAVID.

²Ad te, Domine, levavi animam meam: Deus meus, in te confido, non erubescam.

Neque irideant me inimici mei: et → enim: universi, qui sustinent te, non confundentur.

Confundantur → omnes: iniqua agentes, supervacuae.

Vias tuas, Domine, demonstra mihi: → et: semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua, et doce me: quia tu es Deus salvator meus, → et: te sustinui tota die².

Reminisce miseracionum tuarum, Domine, et misericordiarum tuarum, quae a saeculo sunt.

Delicta juventutis meae et ignorantias meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei⁴ ✠ tu: propter bonitatem tuam, Domine.

Dulcis et rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.

Universo viae Domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum ejus et testimonia ejus.

Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo: multum est enim.

1. Diapsalma istud sub asterisco, quod et a Graecis plerisque omnibus codicibus abest, Palatinus quoque ms. omittit.

2. In ms. Sorbonico codice, qui solam posteriorem emendationem psalterii complectitur, appositum legitur solutio sequens e latero versu sexti: *Hic psalmo adscribitur Hebraea littera a plerisque, sed non recte.* Docet quoque S. Hieronymus epist. ad Paulam Urbicam falsa opinio nonnullos estimare alios psalmos Hebraico alphabeto supputari: praeter eos quos ipse numerat, scilicet 110, 111, 118 et 144; alibi addit etiam psalmum xxxvi. MART.

— Ad Hebraei alphabeti litteras, suam cuique versiculo ex ordine tribuens, Carus hunc psalmum digessit, Marlian. non recte id fieri, annotatum ver-

Tollite portas, principes, vestras [Ms. vestri], et elevamini, portae aeternales: et introibit rex gloriae.

Quis est iste rex gloriae? Dominus virtutum ipse est rex gloriae.

IN FINEM, PSALMUS DAVID [Ms. IPSI DAVID].

Ad te, Domine, levavi animam meam: Deus meus, in te confido: non erubescam, neque irideant me inimici mei.

Et enim universi, qui te expectant, non confundentur: confundantur iniqua² facientes vano.

Vias tuas, Domine, notas fac mihi: et semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua, et doce me: quia [Ms. quoniam] tu es Deus salutaris [Ms. salvator] meus, et te sustinui tota die.

Reminisce miseracionum tuarum, Domine: et² misericordiae tuae, quae a saeculo sunt.

Delicta juventutis et ignorantiae meae ne memineris: secundum magnam misericordiam tuam memor esto mei, propter bonitatem tuam, Domine.

Dulcis et rectus Dominus: propter hoc legem statuit [Ms. statuit] delinquentibus in via.

Diriget mites in iudicio: docebit mansuetos vias suas.

Universo viae Domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum ejus et testimonia ejus.

Propter nomen tuum Domine, propitiaberis peccato meo, copiosum [Ms. multum] est enim.

terio scholio invenit in Sorbonico ms. Nos in Palatino appositum e regione priorum verborum asteriscum, neque finalibus unquam punctis conclusum, ad eisdem alphabeti elementa singulis quibusque versibus proponenda, signum accipimus. Videtur tamen quae ad huncmet psalmum in translatione ex Hebraico diximus. Jam vero obelum, qui primo occurrit, idem ms. et Carus respiciunt.

3. Subjungit idem ms. diapsalma.

4. Atque hic perperam obelum pro asterisco Palatinus et Carus praenotant.

5. Veronensis ms. unico cum Augustino, inique facientes vano.

6. Atque hoc ex Augustino idem ms. et quia misericordiam tuam a saeculo sunt.

Quis est homo qui timeat Dominum? Legem statuit ei in via, quam elegit.

Anima ejus in bonis demorabitur: et semen ejus haereditabit terram.

Firmamentum est Dominus timentibus eum, et testamentum ipsius, ut manifestetur illis.

Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellit de laqueo pedes meos.

Respice in me, et miserere mei: quia unicus et pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatae sunt: de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam et laborem meum: et dimitte universa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt: et odio iniquo oderunt me.

Custodi animam meam, et erue me: non erubescam, quoniam speravi in te.

Innocentes et recti adhererunt mihi, quia sustinui te.

Libera, Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

PSALMUS XXV.

PSALMUS DAVID.

Judica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum.

Et in Domino sperans non infirmabor.

Proba me, Domine, et tenta me: ure renes meos et cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: et complacui in veritate tua.

Non sedi cum concilio vanitatis: et cum iniqua gerentibus non introibo.

1. Quod est Graeci codicis Alexandrini glossema, et nomen Domini timentibus eum, Augustinus hic sufficit, ex eoque codex Veronensis.

2. Editor Veronensis psalterii pronomen meum truncat, nec facti lectorem monet, aut ejus expungendi causa addit, cum illud tamen originale textu ac libri alii omnes habeant.

3. Idem ms. erue me, non confundar, quoniam speravi in te, jugiter ex Augustino.

4. Verbum istud Domine superflue in Graeco positum dicit Hieronymus. Unde illud expunxit in secunda emendatione. Omissum est idem nomen in

Quis est homo, qui timeat Dominum? Legem statuit [Ms. statuit] ei in via, quam elegit.

Anima ejus in bonis demorabitur: et semen ejus haereditabit [Ms. haereditate] possidebit terram.

Firmamentum est Dominus timentibus eum: et testamentum ipsius [Ms. ejus] ut manifestetur illis.

Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellit de laqueo pedes meos.

Respice in me, et miserere² mei, quoniam unicus et pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei dilatatae [Ms. multiplicatae] sunt: de necessitatibus meis eripe [Ms. libera] me.

Vide humilitatem meam et laborem meum: et dimitte omnia peccata mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt: et odio iniquo oderunt me.

Custodi animam meam et eripe² me: Domine, non confundar, quoniam invocavi te.

Innocentes et recti adhererunt mihi: quoniam sustinui te, Domine.

Redime me, Deus Israel, ex omnibus angustiis meis.

PSALMUS [Ms. IPSI] DAVID.

Judica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea² ingressus sum.

Et in Domino sperans non infirmabor.

Proba me, Domine, et tenta me: ure renes meos et cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: et complacui in veritate tua.

Non sedi in consilio [Ms. concilio] vanitatis: et cum iniqua gerentibus non introibo.

ms. Romano psalterio Sorbonico, quamvis in adversa columna, ubi Graecus contextus LXX interpretum Latinis litteris descriptus est, legatur hoc modo, *epemina se Kre, ἐπέμιναι αὐ Κρε*, id est, sustinui te, Domine, MART.

— S. ipse pater, epist. ad Sunnam, ad haec verba, quia sustinui te: Et dicitis, inquit, in Graeco reperisse Domine, quod superfluum est. Mox Veronensis ms. tribulationibus habet pro angustiis.

5. Unico cum Augustino Veronensis. ms. ambulavi et in Deo meo sperans, etc.

Odi ecclesiam malignantium : et cum impiis non sedebo.

Lavabo inter innocentes manus meas : et circumdabo altare tuum, Domine.

Ut audiam vocem laudis : et enarrem universa mirabilia tua¹.

Domine, dilexi decorem domus tuae, et locum habitationis gloriae tuae.

Ne perdas cum impiis animam meam : et cum viris sanguinum vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt : dextera eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum : redime me, et miserere mei.

Pes meus stetit in directo : in ecclesiis benedicam → te : Domine.

PSALMUS XXVI.

²DAVID, → PRIUSQUAM LINTRERETUR.

Dominus illuminatio mea, et salus mea : quem timebo ?

Dominus protector vite meae : a quo trepidabo ?

Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas.

Qui tribulant me³ inimici mei : ipsi infirmati sunt, et ceciderunt.

Si consistant adversum me castra : non timebit cor meum.

Si⁴ exsurgat adversum me praelium : in hoc ego sperabo.

Unam petii a Domino, hanc requiram : ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vite meae.

Ut videam voluptatem Domini : et visitem templum ejus.

1. Subjungit Palatinus ms. *diapsalma*.

2. In Palat. ms. hic sine obelo est titulus : *Psalmus David, priusquam ungeretur*.

3. Videtur hic sub asterisco supplenda et copula, quae in ipso Hebraeo וְאִיִּים resonat, et in Graeco καὶ ἐπὶ τοῖς.

4. De more Palatin. ms. prepositionem ἰδοῦσα. Si → ex : surgat, etc. Paulo post voluntatem, pro voluptatem legit.

5. Idem ms. et August. odio habui : tum lavabo cum innocentibus manus meas, et circumdabo, etc. Danique et tuae pronomem post laudis tacet.

⁵ Odivi congregationem malignorum : et cum impiis non sedebo.

Lavabo inter innocentes manus meas : et circumdabo altare tuum, Domine.

Ut audiam vocem laudis tuae : et enarrem universa mirabilia tua.

Domino, dilexi decorem domus tuae, et locum tabernaculi [Ms. habitationis] gloriae tuae.

Ne⁶ perdas cum impiis animam meam : et cum viris sanguinum vitam meam, in quorum manibus iniquitates sunt.

Dextera eorum repleta est muneribus : ego autem in innocentia mea ingressus sum ; redime me, et miserere mei.

Pos enim meus stetit in via recta : in ecclesiis benedicam Dominum.

PSALMUS [Ms. IPSI] DAVID, PRIUSQUAM UNGERETUR [Ms. EGREDERETUR].

Dominus illuminatio mea, et salus mea : quem timebo ?

Dominus defensor [Ms. protector] vite meae : a quo trepidabo ?

Dum appropiant [Ms. appropinquerint] super me nocentes, ut edant carnes meas, qui tribulant me⁷ inimici mei : ipsi infirmati sunt, et ceciderunt.

Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum : si insurgat in me praelium, in hoc ego sperabo.

Unam petii a Domino, hanc requiram : ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus [Ms. omnes dies] vite meae.

Ut⁸ videam voluntatem Domini : et protegar a templo sancto ejus.

6. Pari idem consensu, ne comperdas cum impiis ; alteram, cum, Veronensis tacet, ut et postremam versiculi vocem, sunt. Prosequitur vero juxta Augustinum, et dextera eorum ; tum, ambulavi, pro ingressus sum, ut superius, denique : Pes meus stetit in rectitudine, in ecclesiis benedicam te, Domine.

7. Rectius preponit juxta originales textus Veronens. ms. et copulam. Et inimici mei, etc.

8. In Veronensi ms. Ut contempser delectationem Domini, et protegi a templo ejus, a quo vix uno verbo, templum, pro a templo, dicitur Augus-

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

In petra exaltavit me : et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

Circuivi, et immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis : cantabo et psalmum dicam Domino¹.

Exaudi, Domine, vocem meam, quia clamavi → ad te² ; miserere mei, et exaudi me.

Tibi dixit cor meum : Exquisivit te facies mea : faciem tuam, Domine, requiram.

Ne avertas faciem tuam a me, ne declines in ira a servo tuo.

Adjutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me, Deus salutaris meus.

Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me : Dominus autem assumpsit me.

Legem pone mihi, Domine, in via tua : et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

Ne tradideris me in animas tribulantium me : quoniam insurrexerunt in me testes iniqui : et mentita est iniquitas³ → sibi. →

Credo videre bona Domini in terra viventium.

Especta Dominum, viriliter age : et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.

PSALMUS XXVII.

⁴→ PSALMUS IPSI⁵ DAVID.

⁶ HUC DAVID PSALMUS.

Ad te, Domine, clamabo, Deus meus, ne silens a me, nequando taceas a me⁷ : et assimilabor descendentibus in lacum.

Quia abudere. Caetera adamussim, ut est infra, quod addit meorum, voci malorum ; tum legit et nunc ecce exaltavit : et circuivi et immolavi : denique psallam, pro psalmum dicam.

1. Hic Palatinus ms. *diapsalma* apponit, tum prepositionem ex jugulat → Ecce : audi : denique obelum, qui subsequitur, vocesque ipsas ad te, praetermittit, quas Carus sine obelo adscriptoravit.

2. Praestat te voculam induci, quemadmodum et in Palatino ms. secundis curis expungitur. Certo neque in Hebraeo est, neque in Graecis melioris notae exemplaribus ; atque ipsi Hieronymo laudata ad Samniam et Frotelam epist. improbatum.

3. Est in Hebraeo textu, quod → sibi respondeat, tamen est alia interpunctio Massoretica eam vo-

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo : in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui : in petra exaltavit me.

Nunc autem exaltavit caput meum super inimicos meos ; circuibo, et immolabo in tabernaculo ejus hostiam jubilationis, cantabo et psalmum dicam Domino.

Exaudi, Domine, vocem meam, ² quia clamavi ad te : miserere mei, et exaudi me.

Tibi dixit cor meum : Quaesivi vultum tuum ; vultum tuum, Domine, requiram.

Ne avertas faciem tuam [Ms. vultum tuum] a me : et ne declines in ira a servo tuo.

Adjutor meus esto, ne derelinquas me : neque despicias me, Deus salutaris meus.

Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me : Dominus autem assumpsit me.

Legem mihi constitue, Domine, in via, et dirige me in semitam rectam [Ms. semita recta] propter inimicos meos.

Ne tradideris me in animas persecutorum [Ms. tribulantium] me, quoniam insurrexerunt in me [Ms. mihi] testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi.

Credo videre bona Domini in terra viventium.

Especta [Ms. sustine] Dominum, et viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine Dominum.

Ad te, Domine, clamavi, Deus meus, ne silens a me : et ero similis descendentibus in lacum.

Quia cum subsequenti versu conjungant, deque ejus recta scriptura dissimulant. Satis hoc tamen est, ut scias, minus hic recto obelum praepone qui et Palatinus ms. ignorat, et satius fuerit ad ejus fidem expungi.

4. Palatinusms. abeque obelo, huc David psalmus. Asteriscum quoque verbis nequando taceas a me, prefixum, idem ms. uni voci quando attribuit.

5. Idem ms. quam clamavi, voculis quae sequuntur, ad te praetermissis.

6. Pro titulo in Veronensi et Augustiniano psalterio tantum est : *Ipsi David*, in quibus et primo statim versu, post verba ne silens a me, eadem ferme repetuntur nequando silens a me, quae in opposita columna asterisco illustrantur.

+ *Ex* : audi¹ vocem deprecationis meae, dum oro ad te : dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

Ne + simul : trahas me cum peccatoribus : et cum operantibus iniquitatem + ne perdas me. :

Qui loquuntur pacem cum proximo suo : mala autem in cordibus eorum.

Da illis secundum opera eorum, et secundum nequitiam adinventionum ipsorum.

Secundum opera manuum eorum tribue illis : redde retributionem eorum ipsis.

Quoniam non intellexerunt opera Domini, et in opera manuum ejus destrues illos, et non edificabis² eos.

Benedictus Dominus : quoniam + exaudivit vocem deprecationis meae.

Dominus adjutor meus et protector meus : in ipso speravit cor meum et adjutus sum.

Et reformuit caro mea : et ex voluntate mea confitebor ei.

Dominus fortitudo plebis suae : et protector salvationum Christi sui est.

Salvum fac populum tuum³ + Domine, : et benedic hereditati tuae : et rego eos, et extolle illos usque in aeternum.

PSALMUS XXVIII.

PSALMUS DAVID⁴, + IN CONSUMMATIONE TABERNACULI. :

Afferre Domino, + filii Dei : afferre Domino : filios arietum.

Afferre Domino gloriam et honorem : afferre Domino gloriam nomini ejus : adorate Dominum in atrio sancto + ejus. :

1. Corrupte omnino positus visitur hic in editione Gari asteriscus cum nomine Domini : *Exaudi* ✠ Domine : vocem, etc. Monet enim ipsemet Hieronymus id additum esse. Quod utique verum reperit, qui fontem Hebraicum, vel Graecorum codices adierit. MART.

— Idem ms, atque ex eo Carus addunt sub asterisco Domine, quod et Martian. notat ipsimet Hieronymo sapientia laudata epist. ad Sunniam improbari.

2. Perperam in Martianei editione pronomen eos, obelo confodiebatur, quod tamen in Hebraeo resonat יריב. Nos ejus nota amovenda monuit Palatinus ms. qui et paulo ante destrue legit pro destrues.

3. Addit Palatin. ms. et copulam, obelo tamen prefixo, + et : in ipso, etc.

Exaudi vocem deprecationis meae, dum oro ad te : et [Ms. tacet et] dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.

No simul tradas⁵ me cum peccatoribus : et cum operantibus iniquitatem ne perdas me.

Cum his qui loquuntur pacem cum proximo suo : mala autem sunt [Ms. tacet sunt] in cordibus eorum [Ms. suis].

Da illis, Domine [Ms. tac. Domine], secundum opera eorum : et secundum nequitas studiosorum retribue illis.

Redde retributionem eorum [Ms. ipsorum] ipsis : quoniam non intellexerunt opera Domini, et in opera manuum ejus non considerabunt.

Destrue illos, nec [Ms. et non] edificabis eos : benedictus Dominus, quoniam exaudivit vocem deprecationis meae.

Dominus adjutor meus et protector meus : et in ipso [Ms. in ipsum] speravit cor meum, et adjutus sum.

Et reformuit caro mea : et ex voluntate mea confitebor illi.

Dominus fortitudo plebis suae : et protector salutarium Christi sui est.

Salvum fac populum tuum, Domine, et benedic hereditatem tuam : et rego eos, et extolle illos usque in saeculum.

PSALMUS⁶ DAVID, IN EXITU TABERNACULI.

Afferre Domino, filii Dei : afferre Domino filios arietum.

Afferre Domino gloriam et honorem, afferre Domino gloriam nomini ejus : adorate Dominum in aula sancta ejus.

4. Minus hic bene idem ms. obelo praetermittit.
5. Idem ms. tradas cum peccatoribus animam meam, et ne comperdas me.

6. Habet unice cum Augustino Veronensis ms. secundum malignitatem affectionum ipsorum, et secundum opera manuum illorum da eis : tum subsequenti versa non intellexerunt in opera Domini, etc. postremis verbis non consideraverunt, plane emissis.

7. Obelam in titulo Palatinus ms. omittit : e regione autem succandi versus plus habet diapsalma.

8. In Veronensi et Augustiniano psalterio inscribitur : *Psalmus ipsi David consummationis tabernaculi.*

Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit : Dominus super aquas multas.

Vox Domini in virtute : vox Domini in magnificentia.

Vox Domini confringentis cedros, et confringent Dominus cedros Libani.

Et comminet eas, tanquam vitulum Libani : et dilectus, quemadmodum filius unicornium.

Vox Domini intercedentis flammam ignis : vox Domini concutientis desertum, et commovebit Dominus desertum Cades.

Vox Domini preparantis cervos, et revelabit condensa : et in templo ejus⁷ omnes dicent gloriam.

Dominus diluvium inhabitare facit, et sedebit Dominus rex in aeternum.

Dominus virtutem populo suo dabit : Dominus benedicet populo suo in pace.

PSALMUS XXIX.

PSALMUS CANTICI IN DEDICATIONE DOMUS DAVID.

Exaltabo te, Domine, quoniam suscepisti me : nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus, clamavi ad te, et sanasti me.

Domine, eduxisti ab inferno animam meam : salvasti me a descendentibus in lacum.

Psallite Domino, sancti ejus : et confitemini memoriae sanctitatis ejus.

Quoniam ira in indignatione ejus : et vita in voluntate ejus.

Ad vesperum demorabitur fletus : et ad matutinum letitia.

Ego autem dixi in abundantia mea : Non movebor in aeternum.

Domine, in voluntate tua praestitisti decori meo virtutem.

Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus.

1. Minori numero idem ms. omnis dicit, Graeco πᾶσι λέγει. Rursum vero diapsalma ad subsequens versum apponit.

2. In iisdem, conterentis cedros, et conteret Dominus.

3. Mendose, cedros, pro cervos scripsit Veronensis antiquarius : caetera, ut est, perfectis, pro preparantis, et silcus, pro condensa, denique et

Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit : Dominus super aquas multas.

Vox Domini in virtute : vox Domini in magnificentia.

Vox Domini² confringentis cedros, et confringent Dominus cedros Libani, et comminet eas, tanquam vitulum Libani : et dilectus, sicut filius unicornuorum.

Vox Domini intercedentis [Ms. praecedentis] flammam ignis : vox Domini concutientis [Ms. commoventis] solitudinem : et commovebit Dominus desertum Cades.

Vox Domini preparantis³ cervos, et revelabit condensa : et in templo ejus omnes dicent gloriam.

Dominus diluvium inhabitat : et sedebit Dominus rex in aeternum.

Dominus virtutem populo suo dabit : et [Ms. Dominus] benedicet populum suum in pace.

* PSALMUS CANTICI IN DEDICATIONE DOMUS DAVID.

Exaltabo te, Domine, quoniam suscepisti me : nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus, clamavi ad te, et sanasti me : Domine, abstraxisti [Ms. eduxisti] ab inferis animam meam, salvasti me a descendentibus in lacum.

Psallite Domino, sancti ejus : et confitemini memoriae sanctitatis ejus.

Quoniam ira in indignatione ejus : et vita in voluntate ipsius [Ms. ejus].

Ad vesperum [Ms. vespere] demorabitur fletus : et ad matutinum letitia [Ms. exultatio].

Ego autem dixi in mea abundantia : Non movebor in aeternum.

Domine, in bona voluntate tua praestitisti decori meo virtutem : avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus.

omnis quique, sive, unusquisque dicit gloriam, ex Augustino descripsit.

4. Inscriptum in Augustiniano ut et Veronensi psalterio : *In finem, psalmus cantici dedicationis, etc.* In textu, et non jucundasti, pro nec delectasti.

5. Tacet in Veronensi ms. vox bona : tum avertisti autem faciem tuam legitur, praetermissis quae sequuntur, vocellis a me : nisi si putandus ille est antiquarii lapsus, qui autem pro iis posterit

Ad te, Domine, clamabo : et ad Deum + meum : deprecabor.

Qua utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?

Nunquid confitebitur tibi puteis? Aut annuntiabit veritatem tuam?

Audivit Dominus, et misertus est mei : Dominus + factus : est adjutor meus.

Convertisti planctum meum in gaudium mihi : conscidisti saccum meum, et circumdediti me laetitia.

Ut cantet tibi gloria + mea, et non compungar : Domine Deus meus, in aeternum confitebor tibi.

PSALMUS XXX.

IN FINEM, PSALMUS DAVID.

In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum : in iustitia tua libera me.

Inclina ad me aurem tuam : accelera, ut eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem, et in domum refugii, ut salvum me facias.

Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu : et propter nomen tuum deduces me, et enutries me.

Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi : quoniam tu es protector meus.

In manus tuas commendo spiritum meum : redemisti me, Domine Deus veritatis.

Odisti observantes vanitates, supervacue.

1. Adit hic in fine Palat. ms. *diapsalma*.

2. Reposuit in Palat. cod. sequior manus commendabo, juxta Gr. *καταθήσομαι*. Propterea additur in fine hemistichii *diapsalma*.

3. San-Germanense psalterium ms. num. 8 sequentem habet observationem super titulo hujus psalmi : In Augustino titulus sic : In finem psalmus David, ecstasis : quod est mentis excessus. Editus Cari legit cum obelo + pro *ecstasis*, + mss. autem nihil retinent proter ea quae edidimus. Marr. — Testatur et Sangermanensis apud Martian. ms. sub n. 8, hunc fuisse in Augustiniano psalterio titulum : In finem psalmus ipsi David ecstasis, quem nimirum et Veronensis ms. praefert.

4. Veronense aequo atque Augustinianum psalterium, erue me, et exime me ; tum, ut eximas me, pro eripias et in domum refugii, pro locum ; denique, quia fortitudo, et refugium meum, etc.

5. Pro laqueo August. *muscipulam* fero conti-

Ad te, Domine, clamabo, et ad Deum meum deprecabor ; quae utilitas in sanguine meo, dum descendo [Ms. descendo] in corruptionem?

Nunquid confitebitur tibi puteis? Aut annuntiabit veritatem tuam?

Audivit Dominus, et misertus est mihi [Ms. mei] : Dominus factus est adjutor meus.

Convertisti planctum meum in gaudium mihi : conscidisti saccum meum, et preinxisti me laetitia : ut cantet tibi gloria mea, et non compungar.

Domine Deus meus, in aeternum confitebor tibi.

IN FINEM, PSALMUS DAVID.

In te, Domine, speravi, non confundar in aeternum : in tua iustitia libera me, et eripo me.

Inclina ad me aurem tuam : accelera ut eripias me.

Esto mihi in Deum protectorem, et in locum refugii : ut salvum me facias.

Quoniam firmamentum meum, et refugium meum es tu : et propter nomen tuum dux mihi eris, et enutries me.

Et [Ms. tacet et] educes me de laqueo isto, quem occultaverunt mihi, quoniam tu es protector meus, Domine : in manus tuas commendo spiritum meum.

Redemisti me, Domine Deus veritatis : odisti observantes vanitatem, supervacue.

nenter rescripsit, sieque ipsum Veronensem librum pretulisse olim, par est credere, antequam eum sequior manus alicubi depravaret : nam licet de laqueo isto nunc loqat, retinet tamen *quam*, monet atque ipse ejus editor restituendam pristinam locutionem de *muscipula* ista. Pari pacto, quod subsequitur nomen *Domine*, in eodem ms. secundis curis temere additum est, et contra Augustiniani exemplaris, quod cetera perquam religioso describit, fidem. Quae nos ideo monuimus, ut scias, cum ab Augustiniano tantillum Veronense apographum diserpat, illud aut amanuensis errori tribuendum esse, aut ausibus sequioris manus.

6. Hieronymus ad Sunn. et Pretel. *Rursum in hoc loco nomen Domini additum est : et ne eodem semper inculem, observare debetis nomen Domini et Dei simpliciter additum ; et id vos debere sequi quod de Hebraico et de Septuaginta interpretibus emendavimus.* Marr.

Ego autem in Domino speravi : exultabo, et letabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam : salvasti de necessitatibus animam meam.

Nec conclusisti me in manibus inimici : statuisti in loco spatioso pedes meos.

Miserere mei, Domine, quoniam tribulor : conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, et venter meus.

Quoniam defecit in dolore vita mea : et anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea : et ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium, et vicinis meis valde, et timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt a me : oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde.

Factus sum tanquam vas perditum : quoniam audivi vituperationem multarum commemorantium in circuitu.

In eo dum convenirent simul adversum me : accipere animam meam consiliati sunt.

Ego autem in te speravi, Domine, dixi : Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meae.

Eripe me de manu inimicorum meorum, et a persequentibus me.

Illustra faciem tuam super seruum tuum : servum me fac in misericordia tua : Domine, non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impii, et deducantur in infernum : muta fiant labia dolosa,

Quae loquuntur adversus justum iniquitatem, in superbia et abusione.

Quam magna multitudo dulcedinis tuae, et Domine ; quam abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

1. Et copulam idem ms. tacet.

2. Oculum voculis in eo, Carus et Palat. ms. praefigunt, haud tamen recte.

3. Idem ms. ne confundar.

4. Rursum in eodem ms. *diapsalma* hic apponitur.

5. In eodem ms. ut et penes Augustinum, *infirmata est in egestate vigor meus*.

6. Rursum idem libri, *oblitus sum, pro excidi*,

Ego autem in Domino sperabo [Ms. speravi] : exultabo, et letabor [Ms. jueundabor] in tua misericordia.

Quia respexisti humilitatem meam : salvam fecisti de necessitatibus animam meam : nec conclusisti me in manus inimici.

Statuisti in loco [Ms. tacet loco] spatioso pedes meos : miserere mihi [Ms. tacet mei], Domine, quoniam tribulor.

Conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, et venter meus.

Quoniam defecit in dolore vita mea : et anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea : et ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium [Ms. add. et] vicinis meis nimium [ms. nimis], et timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugiebant a me : excidi tanquam mortuus a corde, et factus sum sicut vas perditum.

Quoniam audivi vituperationem multorum circumhabitantium.

In eo dum congregarentur omnes simul adversum me : ut acciperent animam meam, consiliati sunt.

Ego vero in te speravi, Domine, dixi : Tu es Deus meus, in manibus tuis tempora mea.

Libera me ; et eripe me de manibus inimicorum meorum, et a persequentibus me.

Illustra [Ms. inlustra] faciem tuam super seruum tuum, et [Ms. tacet et] salvum me fac in tua misericordia : Domine, non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impii, et deducantur in infernum : muta efficiantur labia dolosa, quae loquuntur adversus justum iniquitatem, in superbia et contemptu.

Quam magna [Ms. multa] multitudo dulcedinis tuae, Domine : quam abscondisti timentibus te, et perfecisti eam sperantibus in te, in conspectu filiorum hominum !

tum et copula protermissa, *factus sum tanquam vas, etc.* deinde, *audivi vituperationes multorum habitantium in circuitu. Dum congregarentur ipsi simul, etc.*

7. In iisdem libris, semel tantum est, *erue me de manibus, etc.*

8. Pari consensu, et copula protermissa, idem libri habent, *perfecisti sperantibus in te : mox, in abscondito, pro abdito.*

Abscondes eos in abscondito faciei tuae, a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo, a contradictione linguarum.

Benedictus Dominus, quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

Ego autem dixi in excessu mentis meae: Projectus sum a facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meae, dum clamarem ad te.

Diligite Dominum, omnes sancti ejus, -†: quoniam: veritates requiret Dominus: et retribuet abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, et confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

PSALMUS XXXI.

☩ HIC: DAVID, INTELLECTUS.

Beati quorum remisso sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata.

Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum: nec est in spiritu ejus dolus.

Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die.

Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in arumna -† meae: dum configitur spina. -† DIAPSALMA:

Delictum meum cognitum -† tibi: feci, et injustitiam meam non abscondi.

Dixi: Confitebor -† aduersum me: injustitiam meam Domino: et tu remisisti impietatem peccati mei. DIAPSALMA.

1. Testatur idem s. doctor, hoc juxta Græcum transluisse, quia Latinus sermo aliter *ἐπαρσεν* exprimeri non potest. Anlo ipsum legebatur in Latinis codicibus, in pavore meo. Quod quidem mutare noluit in sus priori emendatione psalmodum. MART.

2. Minori numero Palatin. ms. et Cari edijio veritatem.

3. Iterum Palatin. ms. et Carus absque obelo, ipsi David, etc. preferuat.

4. Idem obelis jugulant voces quoniam, et mox tua, haud recte: tum plurim numero, sequiori autem manu, ms. injustitias meas non abscondi, etc.

5. Perperam in Martiane editione hic erat pro asterisco obelus, cum satis tamen aperte in Hebraeo *על* aduersum me, resonet. Poterat vero et ipse

Abscondes eos in abdito vultus tui, a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo [Ms. tac. tuo], a contradictione linguarum.:

Benedictus Dominus, quoniam mirificavit misericordiam suam in civitate circumstantia.

Ego autem dixi in pavore meo: Projectus sum a vultu oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem deprecationis meae, dum clamarem ad te.

Diligite Dominum, omnes sancti ejus: quoniam veritatem requiret [Ms. requirit] Dominus, et retribuet his qui abundanter faciunt superbiam.

Viriliter agite, et confortetur cor vestrum, omnes, qui speratis in Domino [Ms. Dominum].

IPSI DAVID, INTELLECTUS [Ms. INTELLIGENTIA].

Beati quorum remisso sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata.

Beatus vir, cui non imputavit [Ms. imputabit] Dominus peccatum: nec [Ms. non] est in ore ejus dolus.

Quoniam tacui, inveteraverunt omnia ossa mea: dum clamarem tota die.

Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua, conversus sum in arumna, dum configitur spina. DIAPSALMA.

Delictum meum cognitum tibi feci: et injustitias meas non operui.

Dixi: Pronuntiabo adversus me injustitias meas Domino: et tu remisisti [Ms. dimisisti] impietatem cordis mei. DIAPSALMA.

asteriscus abesse: sed nos de eo substituendo Palatinus ms. monuit.

6. Continenter juxta Augustinum Veronens. ms. Ego dixi in excessu mentis meae: Projectus a facie oculorum meorum, ideo exaudisti, Domine, vocem orationis meae, cum, etc. Videsis et Hieronymum in epist. ad Sanniam et Fretelam.

7. Solus Symmachus posuit ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ ὄλος, in ore ejus dolus. Caeteri omnes interpretes in spiritu, habent, pro in ore. MART.

8. Rursum Augustinus et Veronensis ms. a clamando me: mox configitur, pro configitur, librarit enim mendum est, quod habet Veronensis, configeretur. Tum peccatum meum cognovi, et injustitiam meam [minor numero, ut et paulo post] non operui.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno.

Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non appropinquabunt.

Tu es refugium meum a tribulatione qua circumdedit me: exultatio mea, erue me a circumdantibus me. DIAPSALMA.

Intellectum tibi dabo, et instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

Nolite fieri sicut equus et mulus: quibus non est intellectus.

In camo et freno maxillas eorum constringe, qui non appropinquant ad te.

Multa flagella peccatoris: sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

Lactamini in Domino, et exultate, justi: et gloriamini, omnes recti corde.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non appropinquabunt.

Tu es mihi refugium a pressura qua circumdedit me: exultatio mea, radime me a circumdantibus me. DIAPSALMA.

Intellectum dabo tibi, et instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus.

In freno et camo maxillas eorum constringes [Ms. confringe], qui non appropinquant [Ms. appropinquant], ad te.

Multa flagella peccatorum [Ms. peccatoris]: sperantes autem in Domino misericordia circumdabit.

Lactamini in Domino, et exultate, justi: et gloriamini, omnes recti corde.

PSALMUS XXXII.

☩ PSALMUS DAVID.:

PSALMUS [Ms. IPSI] DAVID.

Exultate, justi, in Domino: rectos docet collaudatio.

Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.

Cantate ei canticum novum: bene psallite -† ei: in confederatione.

Quia rectum est verbum Domini: et omnia opera ejus in fide.

Diligit misericordiam et judicium: misericordia Domini plena est terra.

Verbo Domini caeli firmati sunt: et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

Congregans, sicut in utre, aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

Quoniam ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit, et creata sunt.

Laudate [Ms. Exsultate], justi, in Domino: rectos docet collaudatio.

Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum [Ms. decachordo] psallite ei [Ms. tac. ei].

Cantate [Ms. canite] ei canticum novum: bene psallite ei in jubilatione.

Quoniam rectus est sermo Domini: et omnia opera ejus in fide.

Diligit misericordiam et judicium: misericordia Domini plena est terra.

Verbo Domini caeli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

Congregans, sicut in utrem, aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

Timeat Dominum omnis terra: ab ipso autem commoveantur universi, et omnes qui habitant orbem.

Quoniam ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt.

1. Plurim numero idem habet ms. sperantes.

2. Idem appropinquabunt, cui verbo cum addit Veronensis ms. diapsalma, dignum notatu erat: quod a caeteris libris ablutat.

3. In eodem ms. ut et Augustino, statuam te in via qua ingredieris: affirmabo, etc.

4. August. et Veronensis libor voces universi, et, pretermittunt: addunt vero terræ, post orbem.

Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem; cogitationes populorum: et reprobat consilia principum.

Consilium autem; Domini in aeternum manet, cogitationes cordis ejus in generatione et generationem.

Beata gens cujus est; Dominus Deus ejus: populus, quem elegit in hereditatem sibi.

De caelo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

De preparato habitaculo suo: respexit super omnes qui habitant orbem.

Qui finxit singillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.

Non salvabitur rex per multam virtutem: et gigas non salvabitur in multitudine virtutis suae.

Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suae non salvabitur.

Ecce oculi Domini super metuentes eum: et in eis qui sperant super misericordia ejus.

Ut eruat a morte animas eorum: et alat eos in fame.

Anima nostra sustinet Dominum: quoniam; adjutor et protector noster est.

Quia in eo letabitur cor nostrum: et in nomine sancto ejus speravimus.

Fiat misericordia tua, Domine, super nos: quemadmodum speravimus in te.

PSALMUS XXXIII.

¹DAVID, CUM IMMUTAVIT VULTUM SUUM CORAM ABIMELECH, ET DIMISIT EUM, ET ABIIIT.

Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, et letentur.

1. Utrumque facit Palat. liber, obelum scilicet, atque est verum, sed et superius in hisce apponendis notis non semel peccat.

2. Hic vero adverbium *super*, obelo idem ms. confodit: et est tamen in Hebr. 78.

3. Alter Palat. ms. habet, et in eis qui sperant, etc. laud tamen recte.

4. Neque hoc bene est, quod hunc obelum Palat. ms. dissimulat.

Dominus dissipat [Ms. dissipavit] consilia gentium, reprobat autem cogitationes [Ms. cogitationem] populorum: et reprobat consilia principum.

Consilium vero Domini manet in aeternum: cogitationes cordis ejus in seculum saeculi [Ms. secula saeculorum].

Beata gens cujus est Dominus Deus eorum: populus, quem elegit Dominus in hereditatem sibi.

De caelo prospexit [Ms. respexit] Dominus, et vidit omnes filios hominum, de preparato habitaculo suo, respexit super omnes qui habitant orbem [Ms. terram].

Qui finxit singillatim corda eorum: qui intelligit in [Ms. tacet in] omnia opera eorum.

Non salvabitur rex per multam virtutem suam: nec gigas salvus erit in multitudine fortitudinis suae.

Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suae non erit salvus.

Ecce oculi Domini super metuentes eum, sperantes autem in misericordia ejus: ut eripiat a morte animas eorum, et alat eos in fame.

Anima autem nostra sustinet Dominum, quoniam adjutor et protector noster est: et [Ms. quia] in ipso letabitur cor nostrum, et in nomine sancto ejus speravimus.

Fiat, Domine, misericordia tua super nos sicut speravimus in te.

PSALMUS DAVID, CUM [Ms. IPSI DAVID QUANDO] COMMUTAVIT VULTUM SUUM CORAM ABIMELECH, ET DIMISIT EUM, ET ABIIIT.

Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.

In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, et letentur.

5. In palat. ms. *Psalmus David, cum, etc.* inscribitur. Carus ab Hebraei alphabeti elementis singulos ejus versus juxta ordinem auspiciatus est.

6. Ex August. Veronens. ms. *Non salvus fiet rex in multitudine virtutis, et in multitudine virtutis suae. Mendax equus, etc.* Paulo post, et sperantes super misericordia ejus ut eruat a morte, etc. domique, anima nostra pariens erit Domino quoniam, etc.

Magnificate Dominum mecum: et exaltemus nomen ejus in idipsum.

Et exquiri Dominum, et exaudivit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.

Accedite ad eum, et illuminamini: et facies vestrae non confundentur.

Iste pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum, et de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.

Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos.

Gustate, et videte, quoniam suavis est Dominus: beatus vir qui sperat in eo.

Timete Dominum omnes: sancti ejus: quoniam non est inopia timentibus eum.

Divites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem Dominum, non minuentur omni bono. DIAPSALMA.

Venite, filii, audite me: timorem Domini docebo eos.

Quis est homo, qui vult vitam: diligit dies videre bonos?

Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum.

Diverte a malo et fac bonum: et inquire pacem, et persequere eam.

Oculi Domini super justos: et aures ejus in preces eorum.

Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.

Clamaverunt justi, et Dominus exaudivit eos, et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

Juxta est Dominus his, qui tribulati sunt corde, et humiles spiritu salvabit.

Multe tribulationes justorum: et de his omnibus liberavit eos Dominus.

Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex eis non conteretur.

1. *Diapsalma* hic loci idem ms. apponit.

2. De more prepositionem ex verbi *exaudivit*, idem ms. obelo jugulat.

3. Hunc vero obelum idem ms. praetermittit.

4. Vocem autem, quae et in Hebr. textu resonat ut et *diapsalma*, quod obelo confoditur, Palatini ms. ignorat.

5. In Palat. ms. et *sequere eam*, recentior manus scripsit.

Magnificate Dominum mecum: et exaltemus nomen ejus in invicem [Ms. unum].

Inquisivi Dominum, et exaudivit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit [Ms. eruit] me.

Accedite ad eum, et illuminamini: et vultus vestri non erubescunt.

Iste pauper [Ms. inops] clamavit, et Dominus exaudivit eum: et ex omnibus tribulationibus ejus liberavit [Ms. salvum fecit] eum.

Immittet Angelus Domini [Ms. Angelum Dominum] in circuitu timentium eum: et eripiet [Ms. eruet] eos.

Gustate, et videte, quoniam suavis est Dominus: Beatus vir qui sperat in eo [Ms. eum].

Timete Dominum omnes [Ms. tae. omnes] sancti ejus, quoniam nihil deest timentibus eum.

Divites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem Dominum non deficient [Ms. minuentur] omni bono, DIAPSALMA.

Venite, filii, audite me [Ms. tae. me]: timorem Domini docebo vos.

Quis est homo qui vult vitam: et cupit [Ms. diligit] videre dies bonos?

Cohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum.

Diverte a malo, et fac bonum: inquire pacem: et sequere eam.

Oculi Domini super justos: et aures ejus ad [Ms. in] preces eorum.

Vultus autem Domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam eorum.

Clamaverunt justi, et Dominus exaudivit eos: et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit [Ms. eruit] eos.

Juxta est Dominus his qui tribulati sunt corde: et humiles spiritu salvabit.

Multe tribulationes justorum: et de his omnibus liberavit [Ms. eruit] eos Dominus.

Dominus custodit omnia ossa eorum: unum ex eis [Ms. illis] non conteretur.

6. Idem ms. prepositionem verbi *exaudivit* veru transverberat.

7. Continenter ex August. ut et caetera que in libri albo annotavimus. Veronens. ms. *declina a malo, et fac quod bonum est: quare pacem, etc.*

8. Atque hoc unice eum Augustino Veronens. ms. *his qui obtriverunt eor: tum salvos faciet* nro *salvavit, sive salvabit.*

Mors peccatorum pessima: et qui oderunt justum delinquent.

Redimet Dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui sperant in eo.

† IPSI * DAVID.

Judica, Domine, nocentes me: ¹expugna impugantes me.

Apprehende arma et scutum: et exsurge in adiutorium mihi.

Effuade frameam, et conlude adversos eos qui persequuntur me: dic animae meae: Salus tua ego sum.

Confundantur et revereantur², querentes animam meam.

Avertantur retrorsum, et confundantur, cogitantes mihi mala.

Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: et Angelus Domini coartans [†] eos: ³

Fiat via illorum tenebra et lubricum: et Angelus Domini persequens eos.

Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supercave exprobraverunt animam meam.

Veniat illi laqueus, quem ignorat, et captio, quam abscondit, apprehendat eum: [†] et ⁴ in laqueum cadat [†] in ipsum.

Anima autem mea exsultabit in Domino, et delectabitur super salutari suo.

Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis⁵ tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes⁶ testes iniqui quae ignorabam interrogabant me.

Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animae meae.

1. Temere in Palatino cod. sequitur manus rescripsit derelinquet.

2. Praepositionem ex de more Palatina. ms. addidit.

3. Iterum secundis curis repositum in Palatino. ms. qui querant.

4. Carus obelum voribus in ipsum praeposuerat. In Palatino. autem cod. rescripsit sequitur manus in ipso.

5. Ms. Palatinus quis similis tui?

6. Demum temere prior S littera in Palatino. ms. deletur, ut legatur alio sensu urgentes.

Mors peccatorum pessima est [Ms. tac. est]: et qui oderunt justum delinquent [Ms. delinquent].

Redimet Dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui sperant in eo [Ms. eum].

PSALMUS XXXIV.

HEIC DAVID.

Judica, Domine, nocentes me: expugna impugantes [Ms. expugnantes] me.

Apprehende arma et scutum: et exsurge in adiutorium mihi.

Effunde frameam, et conlude adversos eos qui me persequuntur: dic animae meae: Salus tua ego sum.

Confundantur et revereantur¹ inimici mei, qui quaerunt animam meam.

Avertantur retrorsum, et erubescant, qui cogitant [Ms. cogitantes] mihi mala.

Fiant tanquam pulvis ante faciem venti, et Angelus Domini [†] alligens eos.

Fiant viae eorum tenebrae et lubricum: et Angelus Domini persequens eos.

Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: vane exprobraverunt animam meam.

Veniat illis laqueus quem ignorant, et captio, quam occultaverunt, apprehendat [Ms. comprehendat] eos: et in laqueum incidat in idipsum.

Anima autem mea exsultabit in Domino: et delectabitur super salutare² ejus.

Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi? Eripiens [Ms. eruens inopem] de manu fortiorum ejus: egenum et pauperem a rapientibus eum [Ms. diripientibus].

Exsurgentes [Ms. Insurgentes] testes iniqui, quae ignorabam interrogabant me: et [Ms. tac. et] retribuebant mihi mala pro nobis, et sterilitatem animae meae.

7. Tacent in Veronensi ms. ut et apud Augustinum voces inimici mei.

8. Idem libri tribulans eos: tum minori numero fiat via eorum et. paulo post absconderunt mihi corruptionem muscipulae suae, quod nomen pro laqueo subsequenter locis iterum iterumque servant: muscipula quem ignorant: et in muscipula incidit ipsa.

9. Librarii mendo tuum legit Veronensis. ms. pro suum, ut est apud Augustinum.

Ego autem cum mihi molesti essent, inducbar cilicio.

Humiliabam in jejunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur.

Quasi proximum¹, et quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens et contristatus, sic humiliabar.

Et adversum me latati sunt, et convenerunt: congregata sunt super me flagella, et ignoravi.

Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.

Domine, quando respicies? Restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam.

Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te.

Non supergaudeat mihi, qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis, et amittunt oculos.

Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia ² terrae: ³ loquentes dolos cogitabant.

Et dilataverunt super me os suum, dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.

Vidisti, Domine, ne sileas: Domine, ne discedas a me.

Exsurge, et intende iudicio meo: Deus meus, et Dominus meus in causam meam.

Judica me secundum justitiam tuam, Domine Deus meus, et non supergaudeat mihi.

Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animae nostrae: nec dicant: Devoravimus eum.

Erubescant, et revereantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione et reverentia, qui ⁴ magna loquuntur super me.

1. In eodem ms. et copula desideratur.

2. Videtur ipsum quoque verbum loquentes, asterisco illustrandum, sive ipsi postponenda finalia puncta: in Graecis enim exemplaribus communis editionis utrumque desideratur, *ἦν δολοφρονες*.

3. In Palat. ms. pronomen meum, obelo confoditur.

4. Alterum euge in Palatino. ms. veru praefixum habet: tum devoravimus pro devoravimus legitur.

5. Haud bene in eodem ms. maligna loquuntur, pro magna, etc.

6. Continenter juxta August. Veronensis. ms. et adversus me latati sunt, et convenerunt in unum,

Ego autem dum [Ms. cum] mihi molesti essent, inducubam me cilicio [Ms. cilicium], et humiliabam in jejunio animam meam, et oratio mea in sinu meo [Ms. sinum meum] convertebatur.

Sicut proximum, et [Ms. tac. et] sicut fratrem nostrum, ita complacebam: tanquam lugens et contristatus, ita humiliabar.

Adversus me latati sunt, et convenerunt, et congregaverunt in me flagella, et ignoraverunt.

Dissoluti sunt, nec compuncti sunt, tentaverunt me, et deriserunt derisum: striderunt in me dentibus suis.

Domine, quando respicies? Restitue animam meam a malefactis [Ms. ab astutiis] eorum, et a leonibus unicam meam.

Confitebor tibi, Domine, in ecclesia magna [Ms. multa]: in populo gravi laudabo te.

Ut [Ms. tac. ut] non insultent in me [Ms. mihi], qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis, et annuebant [Ms. annuentes] oculis.

Quoniam mihi quidem pacifice [Ms. pacifica] loquebantur: et super iram [Ms. in ira] dolose cogitabant.

Dilataverunt in me os suum, dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri: vidisti, Domine, ne sileas: Domine, ne discedas a me.

Exsurge, Domine, et intende iudicium meum [Ms. iudicio meo] Deus meus, et Dominus meus in causam meam.

Judica me⁶ secundum magnam misericordiam tuam, Domine Deus meus, ut non insultent in me inimici mei: nec dicant in cordibus suis: Euge, euge, animae nostrae, nec dicant: Obsorbuimus eum.

Erubescant, et revereantur simul, qui gratulantur malis meis: induantur pudore et reverentia, qui magna loquuntur adversum me.

congregata sunt in me flagella, et ignoraverunt. Discissi sunt: tum et subsannaverunt me subsannationem, etc.

7. In Augustino et Veronensi ms. et dilataverunt: tum idem plus habet dixerunt mihi, quod pronomen neque Graecus ipse textus, nec libri, quos scio, alii habent.

8. In Veronensi a quo atque Augustiniano psalterio: Judica me, Domine, secundum justitiam meam, Domine Deus meus, non insultent, etc. non dicant in corde suo, et absorbuimus pro obsorbuimus: denique paulo post, gratulantur malis meis, induantur confusioem et reverentiam.

Exsultent, et latentur qui volunt justitiam meam: et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.

Et lingua mea meditabitur justitiam tuam: tota die laudem tuam.

PSALMUS XXXV.

IN FINEM, SERVO DOMINI DAVID.

Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: Non est timor Dei ante oculos ejus.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniat iniquitas ejus ad odium.

Verba oris ejus iniquitas et dolus: noluit intelligere, ut bene ageret.

Iniquitatem meditatus est in cubili suo: adstetit¹ -+ omni² via non bona, malitiam -+ autem³ non odivit.

Domine in celo misericordia tua: -+ et⁴ veritas tua usque ad nubes.

Justitia tua sicut montes Dei: judicia tua abyssus multa.

Homines et jumenta salvabis, Domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus!

Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.

Inebriabuntur ab ubertate domus tua: et torrente⁵ voluptatis tue potabis eos.

Quoniam apud te est fons vite: -+ et⁶ in lumine tuo videbimus lumen.

Præfende misericordiam tuam scientibus te et justitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbie: et manus peccatoris non moveat me.

Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsus sunt, nec poterunt stare.

1. Carus ipsi, Palatinus ms. præponit psalmus.

2. Palatinus ms. hunc et qui proxime subsequitur, obolos prætermittit: tum ad versus finem diapsalma apponit utrumque minus bene.

3. In Palatino ms. voluntatis.

4. Ibidem unico inter se consentientes libri et disset: sic infra, odio habui pro odivi.

Exsultent et latentur qui volunt justitiam meam: et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus. Sed [Ms. tac. Sed] et lingua mea meditabitur justitiam tuam: tota die laudem tuam.

IN FINEM, SERVO DOMINI DAVID [Ms. IPSI DAVID] PSALMUS.

Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: Non est timor Dei ante oculos ejus.

Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniret iniquitatem suam et¹ odium.

Verba oris ejus iniquitas et dolus, noluit intelligere, ut bene ageret: iniquitatem meditatus est in cubili suo.

Adstetit omni via non bona: malitiam autem non odivit.

Domine in celo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes.

Justitia tua sicut montes Dei²: et judicia tua abyssus multa.

Homines et jumenta salvos facies, Domine: quemadmodum multiplicasti misericordias tuas Deus:

Filii autem hominum in protectione alarum tuarum sperabunt: inebriabuntur ab ubertate domus tue, et torrente voluptatis tue potabis eos.

Quoniam apud te est fons vite: et [Ms. tac. et] in lumine tuo videbimus lumen.

Præfende misericordiam tuam scientibus te: et justitiam tuam his qui recto sunt corde.

Non veniat mihi pes superbie: et manus peccatorum non moveat [Ms. moveant] me.

Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsus sunt, nec poterunt stare.

5. Prætermissa et copula, unanimes continuo legunt Augustinus et Veronensis. ms. *judicia tua sicut abyssus multa. Homines et jumenta salvabis Domine, sicut multiplicata est misericordia tua, Deus: et in sequenti versiculi fine, torrentem deliciarum tuarum potabis eos.*

PSALMUS XXXVI.

-+ IPSI DAVID.

HEIC [Ms. IPSI] DAVID.

¹ Aleph. *Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.*

Quoniam tanquam fenem velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito cadent.

Beth. Spera in Domino, et fac bonitatem: -+ et² inhabita terram, et pascaris in divitiis ejus.

Delectare in Domino; et dabit tibi petitionem cordis tui.

Ghimel. Revela Domino viam tuam, et spera in eo: et ipse faciet.

Et educet quasi lumen justitiam tuam, et judicium tuum meridiem.

Daleth. Subditus esto Domino, et ora eum: Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente injustitias:

Ho. Desine ab ira, et derelinque furorem: noli emulari, ut maligneris.

Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.

Vau. Et adhuc pusillum, et non erit peccator: et quaeres locum ejus, et non invenies.

Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis.

Zain. Observabit peccator justum: et stridebit super eum dentibus suis³.

Domini -+ autem⁴ irridebit eum: quoniam prospicit quod venit dies ejus.

¹ Aleph. *Noli emulari inter malignantes, neque emulatus fueris facientes iniquitatem.*

Quoniam tanquam fenem velociter arescent: et sicut olera herbarum cito cadent.

Beth. Spera in Domino, et fac bonitatem: et inhabita terram, et pascaris in divitiis [Ms. divitiis] ejus.

Delectare in Domino: et dabit tibi petitionem cordis tui.

Ghimel. Revela Domino [Ms. ad Dominum] viam tuam, et spera in eo [Ms. eum]: et ipse⁵ faciet.

Et educet tanquam [Ms. sicut] lumen justitiam tuam: et judicium tuum, sicut meridiem.

Daleth. Subditus esto Domino, et obsecra eum, ne emulatus fueris [Ms. subemuleris] eum, qui prosperatur in via sua, in homine faciente iniquitatem.

Ho. Desine ab ira, et derelinque [Ms. relinque] furorem, ne emuleris [Ms. subemuleris], ut⁶ nequiter facias.

Quoniam qui nequiter agunt, exterminabuntur: qui vero expectant Dominum, ipsi hereditate possidebunt terram.

Vau. Pusillum adhuc, et non erit peccator: et quaeres locum ejus, nec invenies.

Mansueti autem possidebunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis.

Zain. Observabit peccator justum, et fremet [Ms. stride] super eum dentibus suis: Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit quod venit dies ejus.

1. Hunc psalmum recenset Hieronymus in prologo Scripturarum inter eos, qui viginti quatuor litterarum texantur alphabeto: quare litteras, sive earum nomina retinimus in hoc psalmo. Marr.

— Hebraici alphabeti litteras cuique juxta ordinem versul propositas Palatinus ms. ignorat.

2. He obelum Palatin. ms. voci cito præfigit, a quo sequenti vero et copulam eximit.

3. Addit, hic Palat. ms. *diapsalma*.

4. Ms. *subemulari in malignantibus neque emuleris etc.* tum unico cum Augustino cito arescent, et sicut olera prati cito cadent.

5. Quod præfert Veronensis ms. *fac bonitatem, pro ipse faciet*, facile de superiori proxime versa librarius alind agens supposuit.

6. *Pro nequiter* hic atque infra *maligne* idem libri præferunt: tum *sustinentes autem Dominum*, cum Galliano, quocum rursus, et *adhuc pusillum, etc. et non invenies*.

7. Plus habet Veronensis. ms. *mansueti autem ipsi hereditate possidebunt, etc.* ferme autem cum Augustino.